

Sælisk Saml. 1628. 8°

Stogle
Tanker
om
Sjæle og Sare
Gangsten

Pecta valent, Obliqua cadunt, Stat gloria veris:
Turpes eventus, quæ simulant habent.

il at fange Lax, Ørredor, Torsk og andre
små og store fiske troet ieg at denne ^{gaal}
het efter beskrevne Machin med fordeel baade vil ^{ke und}
blive brugbar og bequem til deels ved Ferske Søer ^{tagne}
og Elver, nemlig ved deslige Udkante og Steder, ^(Bugs)
hvort ikke falder meget stærk Strom, og til deels
ved Fiørde og Strandkante, hvort ikke et eller
falder alt for stærk Søe-Brusen. Man ud-
vælger en af saadanne kante ved Vandet, som
har Steen Grund under sig i og over Vandet,
i det hensigt at det skal ikke kunde at grave
under Machinen, dette Sted maae og være no-
get steilt, og saa vidt, vel dybt ved Landet; Machi-
nen bliver I. Favn høj fra Vandet, i fald,
det er stille, og uden suete Völger og Flomme
som forudsages ved Regn og Blæst; Eller 2.
Favn, hvort under Eiden ere Völger, eller Vandet
kan opsvolne; Eller 3. Favn; Eller 4. Favn,
hvort det falder stærk Søe Brusen i mellem eller
meget højt Vand, alt efter Omstændighederne;

faa

Men Man skal noje betragte, ikke at anlægge dette
Værk, uden Saadan Sted, hvor han i Farvejen
ved, at han falde en god Sangst. Da Man
har fundet Saadan et bequemt Blads, som for er
møldet, bygger Man en Vegg ovenpaa denne bemalte
Grund af Steene og Ford, i fald Bakken er alt
for lav, Det som Man synes bequemt Sted i hen
seende til Vandets og Sangstens Beskaffenhed, kan
og ligeledes gründes en Vegg med Stalk og Steen
under Vandet, naar den naturlige Steen Grund
ikke kan gives. Vandets Dybde kan blive

høje
gået

1. 2. 3. 4. Savne efter som Natene blive bedre,
de brede Det etc alle Eder bedre i henseende
til Sangsten, (og dybt Vand) efterdi Fisken fal-
der der baade storte, og i Større Antal (og Mæng-
de,) men ikke behover Vandet at være saa
meget dybt efter min Meening, hvor bruges
(kal det foreviste Riedskab ved № 10 Tab.
III. i saa fald maae dat være vel stort og bredt

i Diameter eller Udstækning ; Efter at Man
haver tryggeligen opbygget Bakken eller Grund
Stykket, hvor Maskinen skal hvile paa, udvalger
Man 2. Svært Bielker № I. I. Tab. I. fra 8.
til 15. Savne lange, jo længere, jo bedre er det,
men saa faar Man at grunde dem ved Etter Pele
Tab. VI. № 60. 60. 61. 61. og sætte Bielkene
sammen, dog synes ieg, at være bedre ikke at /paa
have nogen Fal, heller sætte Bielkene № 1. i. den i
sammen ved Fern Ringe, ellet Vaande, at de ere gør
lige saa stærke det, hvor de sammenføjes, som de forevis
være heele; baade i den Hensigt, at Fisken et fri-
ir, og Maskinen er ingen Satz under kastet ved
Is brækning, (om Vinteren.) Man tager et
Etter her for uden fortaviset ved № 2. til Etund,
eller Styrke, Etter for de suere Bielker, paa
hvem Maskinen skal siden bygges, saa at de
ikke skal synke ned i Vegggen, eller gaae udaf
sin Stilling, dette Etund, Etter bliver omtrant

2^½. Favn i Loengden, og ligget tværs under Bielkene,
Saa 2. andte Etæet, № 3. de ligge langs
med og under de lange Bielker, ongesæt 2. fæyne
eller lange dem til styrke, Siden Evert-Etæerne;
lange № 4 . 3^½. Favn langt, som ligget ovenpaa
Etæernes Enden, under de samme Enden kan
og ligge et Etæe i fatalel med Etæet № 2.
og № 6. 2^½. Favn langt; Siden lægger lagget
Man Etæerne 5. og 7. 2. Favnne lange hvor
paa hvor Ende af Etæerne 4. og 6. alle
dise Etæer blive lige tykke og brede 1^½. quart.
alle brede, og 1^½. quart. tykke, № 4. skal varte
dise tykkost, for uden de store 2. Bielker, som kan
skal blive saa svært og tykke, som Man faaer dem
være til; Til Sidst skal Man besvært alle bemæld.
saa te Etæer med Steene (de sværeste ligge oven paa.)
tylik rundt om kring, at Etæerne ikke skal hastig for-
som raadnes, og lægge saa Tørd overst, og Brasmon;
gwas saa (vel), at Bielkene blive ret faste og (trøste) tynge
kan

Strædden i mellem de største Bielker bliver I. men
Favn ontkrent, eller lidt mindre; Efter at al sma
Ring er færdig fæster Man Broder tværs oven- lete
paa de beskrevne Bielker, og sammenføjet et maa
middelmaadigt Etæe ved Endene af Bielkene № 2.
socan paa tværs, paa Midten af dette middelmaadi
ge Etæe nagles et Evert-Etæe I. al. langt i dets
første Ende indslættes et Hjul № 3. Tab. II.
som kan gaae got og uden al Strammhed, dets
kant rundt om kring bliver noget indhullet
paa Midten til et Tou, som der skal løbe i,
ved op- og ned- Etækningen, som siden for-
klares nøjere; Man gjort nogle Etappe-Erin
nod til Machinen, i fald Bakken er højere end
den, eller op til Machinen, i Sald Bakken er
lavere, mærkede med № 4. Tab. II (paa
dise gaaer Man ind i Den, efter at den er
gjort færdig. Nu nagles andre Broder
uden paa hvor Side af Bielkene, som staar

op, til sidst lukket Man Bygningen med 2
Vredet ovenpaa, som indslutes ved Endene af de
opstaende Vredter, eller dette bliver dannet som
en Hvolving eller Hüns Tag, men dette foedter
tørre Umage, og siden smøres og overstreges
uden og inden med Tiere og Beeg, Sætan
har Man en Dør og Dør Flade, hvor Hul
let er med Saas og Hængsler, den bageste
Ende skal og lukkes paa samme Sæt.

Saadan Maaslin troer ieg kan var i man-
ge Aar, og er Den gandiske simpel; Der
kan vel bruges andre saadan, som ikke ere
Saa store, men aldrig, kan man da vente
den Fordæel, som der kan gives af de stor-
te, fordi at det efter blive Fishe Redskia-
bene haade større og mindre i proportion
af Machinerne.

Nu tillaves et Fishe Redskab, saalo-
des, som til kænde gives ved № 10.

Tab. III. ovenfor dannet som et Tern Vaand,
enten af vel sej Treen eller Fiske-Veen, (Francis)
Endene maae blive ret got sammenfæstede, efterdi
Langden af et Stykke aldeles ikke er tilstrekkelig,
dette halder ieg Omkreds Veen, det bliver i Dia-
meter I. 1½. 2. Savne, &c. efter som findes at
være nødvendigt efter Vandets Dybde, her
ved fastes Mættet, som kan tages af, da Man
vil, som bliver smaa knyttet, og fint gjort og
udarbeidet, Omkreds Veenet kan og løses op
paa et Sted og forvares i maskinen med an-
dere Fiske Redskabe, som tørres der inde, ind
til Man bruger dem i gien, Man ladet ligge
paa Hülets hant Lovet № II. hvor ved
№ 10. hænger i hælf af 4. andre Lov,
hvis øverste Enden fastes ved dette Lov, men
de nederste ved Omkreds Veenet, bemeldte
Lovet mærties med № 12. 13. 14. 15. paa
den øverste Ende holdet en Mand, som staaer
inde i maskinen, mærtet med № 9. eller og

en anden med ham, de trækkie ^{Lade faldt} Om brods Veent nod
i Vandet og til Bunden, der lade se det ligge nogen
Tid, og hæste ^{i Vandet}) det paa hvor efter fisken
gaaer, og saa op i gien sagte, noget af dette bestan-
^{hal man kæde} dig paa fisken ikke skal bøbe bort, men saa snart
man seer paa Veonet rundt omkring, er den ^{syd}
der erinden for, fangen; Hjulet maae aldeles
ikke knække ved Ned - eller Op - trækningen,
dette kan de to fisken bott, imodens Redskabet er un-
der Vandet; ^I Midten af Netet lader man
ligge en Bly eller Steen Blade № 16. Saa at
Netet des beder skal synke i Midten, hvor det maae
være vel slapt, man kan have Hjulf af en
Baad № 17. da Mand, som det ore paa tage
Fisken ud af Netet, Madingen kan blive,
Fiskens Indvalder, udblodt og noget smaaat
hakket Fiske Skind, Smaa Stykker af Brod,
regn Orme, Madiker, fint poleret Wuld Blade,

blankt Solv, og snart alt som giver nogen Blans
fra sig eller Lysening i Vandet hængende paa
sin Traad og bliver trukket op og ned lige
med Netet, men det maae hænge noget højere
op end Redskabet selv over dets mellemste Deel,
man kan og bruge Kiod, etc. Saaledes kan
man fiske ved lys Dag og det heele Dagen
endskindt det regner. Om natten har man
en Liden Stang eller Træ - Stok, dets one Ende
stikkes i giennen 2. Totn - Stikker fastebo
inde i Cracimmen paa det Sted som vises ved
Tab. III. № 5. ved den anden Ende af Stok-
ken fastes et Baand, i dets ^{dets} nederste Ende № 6.
hænger en Lys ^{Lygte} № 7. Den bør at hænge
lige over Midten punkten af bemalte Red-
skab ikke lang oppe fra Vandet, paa Lygten
er et lang ud af Sidon, som bestaaer af glas ^{en}
de midtstillet omkring mod Bly Kammer og
saaledes gjøres hele lygten og ligeledes Bunden

selv, saa at lys Straalene falde got ned og ud
til Siderne paa Vandet indeni Lygten førstes
en Lyseflade hvor Telle lys staar, men Shaalen
om kring megot lidon, op i Toppen af Lygten, er
~~Lys~~ et lidet hul, hvor Røgen af gaaer igjennem ud,
om kring dolte Gul og alt til midten (af Lygten)
maas Lygten fodtes med Spojl glas eller klart玻
ret eller huden Messing, saa at de, der ved bræk
kede Lys Slammer, slaaes got ned og ud paa
Vandets Overflade, Lygten er bedre, at kunde
den være vel lang og vid (- capay,) den
sammensettes, af Bly Hammer og Kristal
glas Ruder, som før er sagt; item igjennem
sigtigt horn indsluttet i nette Uræ-Hammer
som dog ikke er saa god, som den første, it
den kan og sammenstaar af middolmaadige
messings Uræde got sammenføjede, og der
uden om udstødkes et megot fint og igjennem
sigtigt Skind, saaledes beredet, at det hør-

hen maas komme i Salt - eller Bark-Vand,
hos smaa Døle og Partikler trænge sig mod
Vandet i giennem Skindets fine Huler (Poros)
hvor af det bliver udstråltig og mørkt.
det var bedre, at have flere end et lys i bemand,
te Lygte, som ikke et gjortigt med mindre den
blev vel stor, da løbe lysene ikke stærk,
som de ellers kunne gjøre formedest Varmen,
(og maas tale subtil, alleres staar i Vejen det som
ikke betragtes i fald dolte blev forsøgt.) Efter
og til disse lys Staaler gaaer Fisken usæjlbarlig,
og i sør Aalen, og Sugtende Ring, som far - efter
raadnet liodd, den trækker sig mest frem ved mod
Bunden af Vandet, og holder sig mest i Leer-Vand
og Moradset item i ferske og salte Søer, hvor
at er Leer og sin Sand Grund.

Tab. III. V. VI. foreviser her foruden en an.
den Venkemhed, som man kan have af denne bemand
te Machine til at fange med lax, Fisk og Søle, men
skal den saaledes fanges, maas Netet være vel stærkt;

Man giør maskinen saaledes, at udaf dens begge Sider
bygges nogle Udbrekninger eller Smale Vange,
først naar man legger Broderne paa de svare Bielker
kan deres Enden gaae nogen udaf dem paa begge
Sider, og det op af giøres en Ophøjning Kant ollert som i
(Pontici) Form af en Brigge, dette vises ved № 2. og 3.

(bis) Til at fortsætte videre denne Gangt, skal være til
Stedet 4. Mand, 2: $\sqrt{2}$ 4. 5. 6. og 9.; 4 og 2
føre Nettot lige til Enden af maskinen (den forreste)
men før han 9. taget i mod Enden af Nettot №
8. 8. og gaaer i lige Linie eller Parallel med de
4. og 5. paa Landet, № 6. holder paa det
andet Nettot End, og ladet Nettot ikke komme
fra Landet, (eller dets Ende) Saa snart de 4.
og 5. (og i fald det behøves saa mange)
6. og 10. ere komme med Nettot til sine Steder
hvor de staae i Tab. V. trækker 9. 8. 8 til
sig og Nettot № 7. med, Nettot skal være
i forvejen til stærklig langt. da 5. 6. 10. da
ge Nettot i mellem sig til 4. ind til Det bliver

vel staamt, 4. paaer paa skre at lade Nettot falde hastig ned i Vandet, og bedrør et, at have det
oppa i Wangen, end lade det hænge udenfor, end
skoont dette vises saa i Tegningen, eller i det
mindste maae det ikke töre Vandets Overfla-
de, for end til allert sidst, da skal det falde lige
med et ned, og lige udstrakt fra 4. til II.
Efter som 9. trækker Nettot til sig, nærmest
den Ende af Nettot til Landet, hvor han staaer,
saal til sidst sættes alt i den Orden, som fore-
stilles ved Tab. VI. saa at den nedeste Kant
af Nettot eller Numer Rad ligget paa Bun-
den i hælf af Bly Lædene, og den øverste
Kant er lige under Vandets overflade i hælf
af Hørk Bojerne eller den øverste Numer Rad,
(i fald Nettot ikke er tilstørkeelig breedt, maae
Bojerne holdt gaae undet Vandet og Bly-
Lædene ligge ved Bunden eller, end saa Bojerne ligge /at
aller seos over Vandet, og Lædene der for ikke
kan töre Bunden, som føl er maaed, det maae

Man nøje bøttigie i forvejen, efterdi dette Søjl givt Siften
Leilighed til at undslye, som bestandig holder sig ved
Bunden, hvor den søger efter sin Fode. ^{Efter}
at dette er i Stand sat, trække 5. og 6. Næt til
sig paa den ene Side, og 9. og 10. til sig paa
den anden Side lige til Landet, alle de Fiske der
nu ere blevne indsluttede i Nættet, ere fangede,
i saft det kan holde, og et meget bedre at have det
størkt langt og breedt, eftir Fiskens Størrelse og
Mængde, og Vandets og Machinen Beskaffenhed.
Køje skal opdages: Hør end bemærkte Machin
bliver anlagt, om Vandets BUND ikke er be-
sat af med Steene eller Klipper, hvor ved Næt-
fene blive faste, hvilket forvirret heele Arboj.

^{Bunden} ^{kan} dat, som paa mange maader kan forsøges,:
Med Baader kan ransages Vandets BUND ved
klart Vand, som ikke er alt for dybt, det duget
og ikke heller, item mod Dijbs Lode, som ere
giortte vel flade i den breede Ende, og den got
slebet, hvor gang efter at Man lod det falde paa

Bunden, da fører den ~~flibe~~ ^{flibe} Hvid i værket med ~~flibe~~
sig enten af Sand eller Steene, det findes og
her ved, om Bunden er ujævn, dog kan Man
ikke / Lods Hjælp blive fuldkommen vis om / ved
denne Omstændighed. Man tager et middel-
maadig tykt Tøv, nok saa langt, som Nætten skal
blive, og fører ved det enten Bly Sklompe,
ikke større end til et fuldkommet Næt lige
i Rad som vises ved Tab. VI. eller Steene,
eller Bean, det lægger Man ned i hjælp af
en Baad, som fører dets mellemste Deel ud,
paa Vandet, men en Man holder paa hvor
Ende, og naar Baaden er kommen til det
Sted eller lidt længere ud, an viser ved
Nº 24. 25. lader han det gandste falde
ned til Bunden, saa trække Ingendene hvor
Ende til sig, ind til alt Tøvet er kommet
op af Vandet, dette forsøges nogle Stange,
bliver Tøvet ikke fast, saa er Bunden be-
quem, men bliver det fast, duer den ikke,

og da kaster den ene Man sin Ende udi Vandet og den anden drager Lovot op, dette kan Man ikke giøre ved et Net, med mindre Det revner i Stykker, og her ved kan Man blive vis om denne Vandskillighed; Man kan og svømmme under Vandet ved dette ikke heller et end uū vist, i alle Maader. Dikket klokken er ikke heller saa vis, som Lovot.

Ligeledes kan Man fange paa den anden Side af Machinen, dog holder iog ikke for got, at have dette Sted, som Machinen skal være bygget paa, saa indsluttet paa begge Sider, efterdi Fisken et der nette saa fri, som da Vandet var ganske aabent paa den anden Side, med mindre fra den kant kunde væntes storke Stoerke.

Skulde Man kunde at fange her ved Sæle, saa bygger Man op en Væg, eller Øphøjning af Ford ligefor Machinen's Trapper. 4. og langs øster Strand kanten, en Savn fra Vandet og den, og ud paa Tangen over for Machinen's

yderste Ende, til hvilken Tangen Nettet skal drages som fort er sagt, saa højt, at Man nette skal kunne at see over det ud paa Vandet, naat man fanger Fisk, gaaer Man ved den Side af Væggen som vender til Vandet men naat Man fanger Sæl, gaaer Man ved den Side af Væggen, som vender fra Vandet. **Bemærkede Bygning** giøres der for, at Sælen ikke skal kunde at mærke noget til Manden, som holder paa Lovot 8. 8. og trækker Nettet til sig; Paa hin Side af Machinen, som vender fra i Tegningerne, gaae de, som føre og lægge Nettet ned, ^{# mon} ^{# ere der} ^{# pæle in} ^{# der næ} ^{# hinan saa} ^{# maae de} ^{# lade Net} ^{# tet falde} ^{# ned af} ^{# den Side 3} ^{# tab. iii.} Detto Lov, som Manden g. har og Manden 4t. maae være vel stramt, at det ikke skulde røre Vandets Overflade det ringeste, og Detto Lov ligge og føres tværs over paa Machinen og Væggen indtil Man lader det falde sagte ned i Vandet af Machinen's foreste Ende, i den muligste hast skal da g. trække Nettet for, og til sig, og Sælen.

angaaer og de andre Maend lade det falde ned, ikke skal slippe ud; Den Mand ^{N° II.} som trækker den anden End, mane og staac ved den Side af Crachinen, som vender fra, lige sidst trække de Næt til Landet med det, som er der i fængst og indelukket, Sørtigt behandler Man alle Ting efter den foranførte Måtværd og Omgangs-Maade. / Ned Mündinge af Fjorde og Elver, i sæt, hvor det ferske og saltte Vand blandes sammen, ero giotne baade Sæle og Fiske, i Mængde, endskiont alle Sorter af Fisk ere meget bangne for Sælene, som udlob; slide og rive dem i sig.

Hvad videre angaaer disse Hedskabe, har ieg snart intet tilbage at mælde

Tab. VII. Fig. I. et et Stykke af Nætet, dets Højer og Loder synes ieg kunde være hvor andre i mæde, efter som Numerene vise, og af saadan Dannelse, Lodene 2: tunde og sorte,

i fald det er nogen Steen Grund, som dog bestandig er meget farlig, ^{Sælene ikke skal blive opmark omme.} Vøjerne blive mindre og stort, efter Tækkenes og Fiskenes Stortelse.

Fig. II. Et almindeligt at bruge saaledes dannet, og er got hvor Leer- og Sand-Vund er over alt, hvor ikke et Vly at faae brenner Man Fod Venne af Stude og Heste, som og ikke er ubegiven.

Fig. III. foreviser, at Tækket til ^{N°} IO. kan saaledes bindes ved Omfangs Beenet.

Fig. III. Viser, at Man gjør Høller i giennem Beenet, og trækker Træden i giennem dem, som først Nætet ved Beenet.

Fig. V. Det vise sig smaa Stifter, eller Nagler fastede i Omkreds Tøvet, ved disse fastes Nætet, som ikke heller er meget got, dette alt gjør Beenet svagere, og ikke saa stiftt

Fig. VI. marker Omkreds Beenet, som sammenføltes saa got, at det bliver lige langt saa trygt der, som hvor det er heelt,

fra 5. til 3. kommer breedt, men saa tykt, som
beenet er selv naturlig tykt, og lige baade
i breeden og i højden over alt.

Fig. VII. Et den for bemærkede Lyse-
lygte, som viser sit Dannelse og Form, 1.
Al^l eller 3. quart. lang, $2\frac{1}{2}$. eller 2. quart
breed;

Fig. VIII. viser meer simpelt Form,
som og er bedre, dens Bund eller Basis kan
være som paa Fig. VII. og X.

Fig. VIII. viser den Lyse Lygte, som
sammenstaar af Messings Draade og meget
tyndt og igienemsigtigt Skind udstrakt over
Draadene.

Fig. X. viser ligeledes det samme
Form og Fig. VIII. uden at Bundet er flat, som
(Bunden) paa Fig. VII. den skal være en Glas Runde
og det er nødvendigt at Lys Draaderne falde
ned, og Hammernne skal være smale og tætte
saa at Skyggen af dem bliver lidet Denne

Figur viser og, hvoreledes Lyse-Pladen skal være
og fastes, som nøjeto ses af:

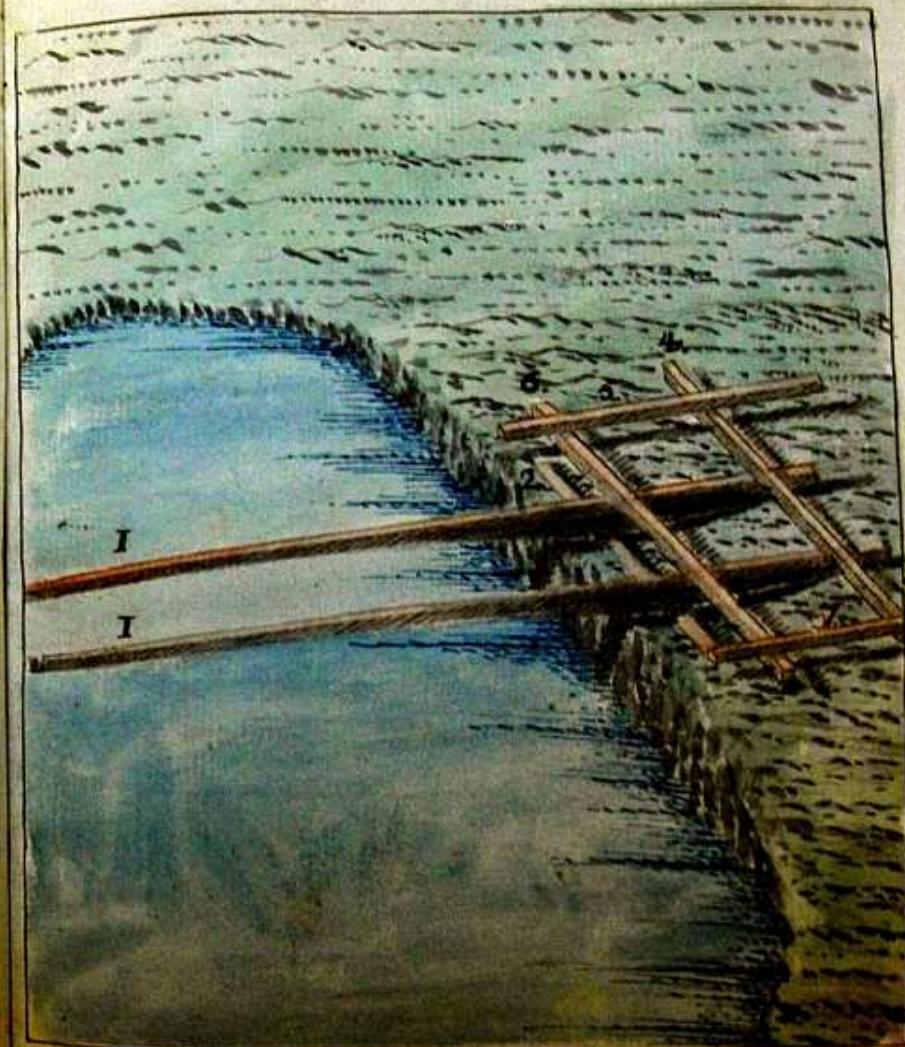
Fig. XI. som et Lyse Pladen, som foftes
ved nogen af Bly Hammernerne, den giøres
af Tern og saa at Lyset bliver midt i Mid-
punktet af Lygten, og noget lavt til Bunden,
formedelst Lys Draadernes Tilbagelysning kan
ingen Skygge gaae ned af Lys-Pladen,
alle Lygterne ere tegnede sorte (foran) overfor
formedelst Messings pladerne eller Spilene, som
giøres faste inden i Lygtonee, Messingen maae
got poleres paa den Side, som er til Lyset,
og være bestandig reen.

Den Bequemhed Man han have af oft
omtalte Machin mørkes ved Afsandlingen.
Den Bequemhed bestaaer egentlig der i :

I°) At Fisfangsten kan beder det ved for-
fremmes.

2°) Fiske Redskabene han paa behændigete Ma-
de bruges, end ellers.

Tab. I.

- 3°) Fiskene kan ikke møeve til noget i forvejen for end de ere fangne, som da ikke kan undgåje.
- 4°) Man kan fiske saa vel i vant som tott
Vejrligt.
- 5°) Og om natten som om Dagen.
- 6°) Rædselabene kan tørres og forvantes i nachnen indtil de blive brugte i gien.
- 7°) Man behøver næppe Baade, som fortærige Fisken, i ør naar der er grundt Vand og felle.